

Nr 14.

Ankom till riksdagens kansli den mars 1923 kl. $\frac{1}{2}$, 1 e. m.

Utlåtande, angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning.

Enligt § 4 i den för bankoutskottet gällande instruktion har utskottet att undersöka och granska riksbankens tillstånd och huru densamma styrd och förvaltd blivt, och bör utskottet därvid med synnerlig uppmärksamhet följa de fullmäktiges åtgärder, som avse metalliska kassans upprätthållande samt myntutväxlingens fortgång och bestånd. Sedan utskottet numera fullgjort detta uppdrag, får utskottet avgiva berättelse över den verkställda granskningen.

För granskningens verkställande har utskottet tagit del av *dels* fullmäktiges i riksbanken allmänna och särskilda protokoll för tiden från och med den 10 januari 1922, intill vilken dag ansvarsfrihet beviljats för deras i protokollen antecknade beslut och åtgärder, och till början av innevarande års riksdag, *dels* de av vederbörande revisorer avgivna berättelser om verkställd granskning av riksbankens såväl huvudkontors som samtliga avdelningskontors i orterna förvaltning under år 1921, *dels ock* fullmäktiges med utskottets memorial nr 1 till riksdagen överlämnade berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning år 1922, ävensom de av styrelserna för riksbankens avdelningskontor i avseende å dessa kontors förvaltning under samma år lämnade redogörelser.

I fråga om metalliska kassans ställning, sedelutgivningen, in- och utlåningsrörelsen ävensom övrig verksamhet vid riksbankens huvud- och avdelningskontor samt vid Tumba bruk tillåter sig utskottet att för en närmare kännedom om hithörande förhållanden hänvisa till de utförliga

sifferredogörelser, som lämnats i de berättelser, vilka avgivits av riksdagens revisorer och riksbankens fullmäktige, liksom i utskottets förut till riksdagen avlätna memorial nr 1.

Å sin utlånings- och övriga rörelse under år 1922 har riksbanken erhållit en vinst av 18,528,697 kronor 1 öre, nämligen

	Å riksbankens eget kapital		Å avbetalningslånefonden.		Summa vinst år 1922		Summa vinst år 1921	
	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
Vid huvudkontoret	9,078,207	51	371,931	49	9,450,139	—	3,002,169	12
» kontoret i Göteborg	948,734	38	139,582	42	1,088,316	80	2,370,978	07
» » » Malmö	2,112,845	56	60,238	93	2,173,084	49	2,710,710	96
» » » Falun	9,131	58	30,916	97	40,048	55	136,779	45
» » » Gävle	580,962	62	32,354	02	613,316	64	730,879	23
» » » Halmstad	—	—	28,540	—	—	—	2,012	23
» » » Härnösand	467,859	59	31,263	70	499,123	29	416,658	49
» » » Jönköping	475,389	27	63,188	30	538,577	57	486,678	03
» » » Kalmar	65,657	92	21,227	41	86,885	33	300,385	—
» » » Karlskrona	15,396	93	48,072	16	63,469	09	157,962	56
» » » Karlstad	867,750	56	18,335	14	886,085	70	866,038	01
» » » Kristianstad	149,660	82	25,764	82	175,425	64	175,702	02
» » » Linköping	50,815	63	79,504	87	130,320	50	171,973	42
» » » Luleå	3,736	13	87,761	58	91,497	71	125,203	58
» » » Mariestad	—	—	13,643	26	—	—	—	—
» » » Norrköping	—	—	59,235	75	9,552	50	39,449	91
» » » Nyköping	—	—	22,690	43	15,063	22	92,488	34
» » » Sundsvall	1,429,095	46	44,055	96	1,473,151	42	1,703,246	13
» » » Umeå	156,431	08	43,703	28	200,134	36	171,590	13
» » » Uppsala	564,486	45	40,245	30	604,731	75	655,008	58
» » » Visby	—	—	42,793	77	—	—	51,042	48
» » » Vänersborg	—	—	10,211	77	—	—	4,514	06
» » » Västerås	72,636	42	13,753	87	86,390	29	159,480	01
» » » Växjö	—	—	12,117	99	—	—	—	—
» » » Örebro	174,259	14	29,492	35	203,751	49	561,460	30
» » » Östersund	140,563	39	46,051	90	186,615	29	344,537	16
	17,363,620	44	1,416,677	44	18,615,680	63	15,436,947	27
Avgår förlust vid kont. i Halmstad	32,377	63	—	—	3,837	63	—	—
» » » » » Mariestad	36,774	10	—	—	23,130	84	18,092	84
» » » » » Norrköping	49,683	25	—	—	—	—	—	—
» » » » » Nyköping	7,627	21	—	—	—	—	—	—
» » » » » Visby	56,086	22	—	—	13,292	45	—	—
» » » » » Vänersborg	31,522	99	—	—	21,311	22	—	—
» » » » » Växjö	37,529	47	—	—	25,411	48	14,821	52
	17,112,019	57	1,416,677	44	18,528,697	01	15,404,032	91

1:o.

Vid granskning av ovannämnda protokoll har utskottet uppmärksammat, att vid vissa genomförda bankrekonstruktioner fullmäktige ansett sig böra för att förhindra ekonomiska förvecklingar av oöverskådlig räckvidd stödja dessa banker på ett sätt, som under vanliga förhållanden icke bort komma i fråga. Sålunda nödgades fullmäktige vid Värmlandsbankens rekonstruktion övertaga vissa större kredit-engagemang, vilka rätteligen bort tillhöra den förlidit år bildade kreditkassan och vilka engagemang kassans styrelse förklarat sig villig att övertaga, så snart härför erforderliga ändringar i bestämmelserna för kassans verksamhet blivit vidtagna. I anledning av särskild framställning från fullmäktige har utskottet i sitt utlåtande nr 10 föreslagit riksdagen medgiva, att nämnda kreditkassa berättigades att öka sina förpliktelser till dubbla summan av kassans fonder ävensom i samband därmed vidtaga vissa ändringar i sin verksamhet. Härigenom skulle möjliggöras för riksbanken att på kassan överflytta nyssnämnda engagemang. Vad utskottet sålunda föreslagit har av riksdagen bifallits. I sin berörda framställning framhöllo fullmäktige, att, om kreditkassan berättigades ikläda sig förpliktelser till dubbla summan av kassans fonder, grundad anledning finnes att antaga, att kassan därigenom skulle bliva i stånd att möta de anspråk på biträde, som ännu kunde väntas bliva ställda på densamma.

*Ang. vissa
riksbankens
engagemang.*

Om vad sålunda förekommit har utskottet ansett sig böra i detta sammanhang

erinra.

2:o.

Revisorerna hava under § 14 i sin berättelse angående riksbanken anfört följande (sid. 17):

»Vid granskning av riksbankens räkenskaper hava revisorerna fäst uppmärksamheten vid att riksbankens bidrag till frukostservering under arbetstiden åt riksbankens tjänstemän, vilka bidrag utgå enligt 45 § bankoreglementet, uppgått till avsevärda belopp.

*Angående
frukostserve-
ring i riks-
banken.*

Sedan frukostservering i riksbanken tidigare ombestyrts av enskild person, ordnades ifrågavarande servering från och med den 1 november 1916 av vissa från riksbankstjänstemännens förening utsedda tjänstemän, till vilka enligt beslut av fullmäktige utbetalades för avlöning av betjäning visst belopp, till en början

högst 1,200 kronor för år räknat, varjämte för ändamålet av riksbanken inreddes kök och uppläts lokal samt anskaffades erforderliga inventarier och husgeråd.

Då frukostserveringen emellertid gick med förlust, anordnade fullmäktige, utom förenämnda bidrag, som år 1917 höjdes till 1,500 kronor för år räknat, erforderliga belopp till täckande av förlusten.

Förutom att riksbanken för frukostserveringen vid huvudkontoret tillhandahållit fri lokal med inventarier, husgeråd och servis samt lyse och värme, har från riksbanken under senare åren till den person, som sedan 16 augusti 1919 ombestyr ifrågavarande servering utbetalts 90 öre för serverad portion till tjänsteman och 1 kr. 5 öre portion till vaktpersonal, vilka själva för portion betalat, de förra 50 öre och de senare 35 öre.

Dessa bidrag och avgifter hava från och med innevarande november nedsetts med 5 öre för portion från riksbanken och med samma belopp för personalen.

Antalet för riksbankens personal serverade portioner har varit:

År 1919 $\frac{16}{8}$ — $\frac{31}{12}$	st. 18,426
» 1920	» 50,089
» 1921	» 50,640
» 1922 $\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{10}$	» 40,156

Riksbankens bidrag till frukostserveringen vid huvudkontoret hava från och med år 1916 utgjort:

År 1916 $\frac{1}{11}$ — $\frac{31}{12}$	kr. 200: —
» 1917	» 2,912: 50
» 1918	» 51,023: 34
» 1919	» 63,110: 26
» 1920	» 50,120: 26
» 1921	» 47,192: 20
» 1922 $\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{10}$	» 33,176: 40

Då enligt vad revisorerna iakttagit inom vissa av statens verk, exempelvis inom Pensionsstyrelsen, frukostservering åt personalen där anordnats utan annat bidrag från statens sida än genom tillhandahållande av fri lokal, lyse, värme och servis, anse revisorerna, att motsvarande anordning bör kunna genomföras även i riksbanken, så att dess bidrag för ändamålet begränsas till angivna poster.»

Med anledning av revisorernas berörda uttalande hava fullmäktige i riksbanken i en till utskottet ställd, den 18 sistlidna januari dagtecknad skrivelse anfört följande:

*Fullmäktige
riksbanken.*

»Till en början hade riksbanken ingen annan befattning med ifrågavarande servering än att banken upplät lokal med lyse och värme åt den enskilde person, som ombestyrde serveringen. Sedan denna person i slutet av år 1916 av sagt sig bestyret, övertogs detsamma av tjänstemännen själva genom utsedda

delegerade, till vilka fullmäktige, på därom gjord framställning, beviljade ett visst mindre årligt bidrag för avlöning av betjäning — 1,200 kronor, som ett halvt år senare höjdes till 1,500 kronor — varjämte fullmäktige medgävo, att av bankens medel ett litet i översta våningen befintligt förrådsrum inreddes till kök samt att erforderliga inventarier och husgeråd anskaffades.

Från och med den 16 oktober 1917 ökades nyssnämnda bidrag till 550 kronor i månaden i ett för allt, varjämte till täckande av underskott i den dittills bedrivna rörelsen lämnades ett tillfälligt anslag å 200 kronor. Det månatliga bidraget höjdes kort därefter till 650 kronor mot skyldighet att tillhandahålla vaktpersonalen mat till 15 öres lägre pris än vad som erlades av övriga befattningshavare i banken.

Försöket att själva med ovan angivna bidrag av banken ombesörja frukostservering n visade sig snart vara en missräkning för tjänstemännen. Rörelsen gick trots den ökning i bidraget, som skett, med förlust. Helt naturligt förresten, då de, som skulle sköta saken, tillfölje sina tjänsteåligganden, ej kunde ägna densamma nödig tid och omtanke. Det syntes därför fullmäktige skäligt att, allt eftersom uppkommen förlust anmäldes, betäcka densamma av bankens medel.

Dessa förluster, som givetvis också starkt påverkades av den tilltagande dyrtiden, ökades alltjämt och bankens bidrag för upprätthållande av frukostserveringen kulminerade år 1919 i ett belopp av något över 63,000 kronor. För nedbringande av dessa höga kostnader inleddes på sensommaren samma år underhandling och träffades avtal med nuvarande innehavarinnan om övertagande av frukostserveringen mot viss ersättning från banken för varje serverad portion och tillbandahållande som förut av fri lokal med inventarier, husgeråd och servis m. m. Nyssnämnda ersättning har till den 1 november 1922 utgått med 1 kronor 5 öre för portion till vaktpersonal och 90 öre för portion till övriga befattningshavare, vilka själva erlagt 35 öre resp. 50 öre för den erhållna maten. Den 1 november 1922 nedsattes såväl bankens bidrag som den ersättning, vederbörande befattningshavare hade att erlagga, med 5 öre för serverad portion.

Året efter sedan serveringen övertogs av enskild person — år 1920 — hade bankens kontanta bidrag för frukostserveringen nedbringats med 13,000 kronor till i jämnat tal 50,000 kronor, och för år 1921 uppgick beloppet till i runt tal 47,000 kronor.

För det nys tilländagångna året har riksbankens bidrag för serveringen i fråga utgjort i runt tal 44,500 kronor, och har alltså sedan år 1919, då kulmen nåddes, en minskning i bidraget på 18,500 kronor ägt rum. För att än ytterligare nedbringa denna kostnad hava underhandlingar förts med innehavarinnan av serveringen om en eventuell nedsättning i det pris, hon anser sig böra ha för varje serverad portion, därvid hon förklarat sig villig försöka att från och med den 17 dennes sänka priset med 10 öre eller från 1 krona 30 öre till 1 krona 20 öre för serverad portion, bestående av en rätt varm lagad mat med bröd och 20 gram smör. Om samtidigt — såsom torde få anses rimligt — det pris, som befattningshavarna själva böra erlagga för sina matportioner, höjes med 15 öre till 45 öre för vaktpersonalen och 60 öre för övriga befattningshavare,

skulle riksbankens bidrag i jämförelse med före den 1 november 1922 gällande pris minskas med 30 öre för portion eller för i medeltal 160 portioner per dag med ytterligare 14,400 kronor till omkring 30,000 kronor om året. (Medeltalet per dag serverade portioner är egentligen cirka 170, men ett tiotal av dessa portioner falla på tjänstemän och vaktpersonal vid sedeltryckeriet, från vilket bidraget för denna servering utgår).

För bedömande av det pris, som innehavarinnan betingat sig för uppehållet av frukostserveringen i riksbanken, måtte beaktas, *dels* att svårighet för henne att rationellt sköta arbetet förefinnes på grund av det alltför ringa fria utrymmet i kök samt disk- och kaffekokningsrum med golvytor av endast resp. 3 och 5 kvm., *dels* att storleken av förvaringsrummet icke medger uppköp av ömtåligare varor, exempelvis kött, annat än i mindre kvantiteter, vilket givetvis verkar fördyrande på priserna, *dels* att lokalerna äro svårtillgängliga för leverantörer, varigenom merkostnader för transporter uppkomma, *dels* ock att hon, för att matlagning och servering med behöflig raskhet skall kunna försiggå, måste hålla en personal på 11 personer, vilket inklusive mat till dessa beräknas draga en kostnad av 35 kronor per dag eller cirka 21 öre av ersättningen för varje portion.

En årskostnad för riksbanken på cirka 30,000 kronor för möjliggörande av frukostservering åt en personal på omkring 220 personer torde icke kunna anses överdriven.

Av bankens personal begagna sig de flesta av möjligheten att för överkomligt pris få frukostmåltid inom banken, och det måste vara till bestämd fördel för arbetet därstädes, att så kan ske. När bemyndigande för fullmäktige att medgiva ifrågavarande bidrag lämnades av 1918 års riksdag, framhölls också av bankoutskottet i dess utlåtande nr 42 punkt 3, att det vore i bankens intresse, att personalen under arbetstiden inom banken bereddes tillfälle att för moderat pris intaga frukost. Att så är förhållandet bestyrkes ock därav, att de stora bankerna och även andra enskilda större företag funnit med sin fördel förenligt att lämna sin personal *fullständigt fri* frukost, vanligen av rikligare beskaffenhet än den, som mot viss betalning består riksbankens befattningshavare. Det inses ock lätt, att i en bank, där penningar och värdehandlingar ständigt gå in och ut, personalen icke under pågående expedition kan få lämna bankhuset, och många av tjänstemännen, exempelvis kassavårdare och kassörer, måste intaga sina frukostmåltider på själva tjänstgöringsplatsen.

Härvid är tillika att märka, att någon viss arbetstid icke kan på förhand bestämmas, då personalen måste vara i tjänst tills räkenskapen för dagen avslutats och penningar och andra värden levererats till sina förvaringsrum ävensom all post blivit expedierad.

Nu ifrågasätta statsrevisorerna, att det kontanta bidraget till den meranämnda serveringen skall upphöra och att, liksom i pensionsstyrelsen, bidraget inskränkes till fri lokal, lyse, värme och servis. Arbetet inom riksbanken är emellertid icke jämförligt med arbetet inom pensionsstyrelsen, varest av personalen för övrigt, enligt vad som meddelats, endast omkring 35 % deltaga i den tillhandabållna måltiden. Denna ringa tillslutning har med all sannolikhet sin huvudsakliga grund uti, att personalen finner det för kostsamt.

På grund av vad sålunda anförts vilja fullmäktige avstyrka, att någon förändring vidtages i den nu i § 45 av bankoreglementet intagna bestämmelsen om rätt för fullmäktige att av bankens medel låta utbetala bidrag till frukostservering under arbetstiden åt riksbankens tjänstepersonal.»

Enligt bestämmelserna i § 45 gällande bankoreglemente är överlämnat åt fullmäktige att låta av riksbankens medel utbetala bland annat bidrag till frukostservering under arbetstiden åt riksbankens tjänstpersonal. Denna bestämmelse infördes i reglementet vid 1918 års riksdag efter framställning från fullmäktige och i enlighet med bankoutskottets därom gjorda hemställan. Uti sitt i ärendet avgivna utlåtande anförde utskottet, att utskottet i likhet med fullmäktige ansåge det vara i bankens intresse, att personalen under arbetstiden inom banken bereddes tillfälle att för moderat pris intaga frukost. Det framhölls vidare, att icke något syntes vara att erinra mot att bidrag för ändamålet tillhandahölles av bankens medel. Emellertid ansågs det vara nödigt, att en bestämmelse därom intogs i bankoreglementet, vilket som nämnt också skedde.

Utskottet.

Vad kostnaderna för den ifrågavarande frukostserveringen angår, hava dessa visserligen ställt sig ganska höga särskilt under de första åren och uppgingo, enligt vad fullmäktige meddela, år 1919 till något över 63,000 kronor. Sedan emellertid bestyret med serveringen påföljande år överlämnats till enskild person, hava kostnaderna småningom nedbragts, så att de under det senast förflutna året utgjort i runt tal 44,500 kronor. Fullmäktige erinra vidare, att efter ytterligare underhandlingar med innehavarinnan av serveringen och sedan befattningshavarnas kostnadsbidrag blivit höjda bankens bidrag numera torde kunna begränsas till omkring 30,000 kronor om året.

Revisorerna hava ifrågasatt, att något kontant bidrag från bankens sida icke vidare skulle utgå, utan att detta senare, såsom fallet är i pensionsstyrelsen, skulle inskränkas till att tillhandahålla fri lokal, lyse, värme och servis. Såsom fullmäktige framhålla, torde emellertid arbetet inom pensionsstyrelsen icke vara att jämföra med arbetet i riksbanken och, enligt vad som meddelats, begagnar sig endast 35 procent av personalen i pensionsstyrelsen av förmånen att inom ämbetslokalen intaga sin frukostmåltid.

Bankoutskottet är fortfarande av den mening, att det måste vara i bankens intresse, att riksbankens personal under arbetstiden kan inom banklokalen intaga frukost för ett moderat pris. Det kan icke vara lämpligt, att personalen i en bank under pågående expeditionstid lämnar banklokalen,

och för vissa befattningshavare såsom kassörer och kassavårdare låter det sig icke göra, utan äro dessa hänvisade att intaga frukost på tjänstgöringsplatsen. Liknande förhållande äger också rum inom andra stora banker och en del enskilda företag, vilka funnit med sin fördel förenligt att tillhandahålla personalen *fri* frukost.

Enligt vad verkställda undersökningar giva vid handen, lär en årskostnad till ovan angivna belopp, 30,000 kronor, icke kunna anses vara överdrivet hög i betraktande av att de allra flesta av bankens personal begagna sig av ifrågavarande förmån och för övrigt de lokala förhållandena erbjuda vissa svårigheter.

På grund av vad sålunda anförts anser utskottet några förändrade anordningar på sätt revisorerna ifrågasatt icke böra vidtagas och hemställer,

att revisorernas förevarande framställning icke måtte till någon vidare åtgärd föranleda.

3:o.

Revisorerna hava vidare under § 15 i sin förenämnda berättelse anført följande (sid. 18—19):

*Förslag om
sammanfö-
rande av nu-
varande års-
redogörelser
angående riks-
banken i en
berättelse
m. m.*

»I fråga om offentliggörande av riksbankens ställning och räkenskaper finnas för närvarande följande bestämmelser.

1:o) Enligt 23 § riksbankslagen skall på grund av det vid varje kalender-års slut upprättade fullständiga bokslutet en översikt, som fullständigt utvisar riksbankens ställning, så fort ske kan, *tryckas och med allmänna tidningarna utdelas*,

2:o) Vidare skall enligt 24 § samma lag, den översikt, som omedelbart efter varje månads slut upprättas, utvisande under särskilda rubriker riksbankens tillgångar och skulder, ofördröjligen *tryckas och med allmänna tidningarna utdelas* (månadsrapport).

3:o) Därjämte skall enligt sistnämnda §, andra stycket, för varje vecka *upprättas och i allmänna tidningarna införas* uppgift om riksbankens metalliska kassa och övriga i 6 § omförmälda kassatillgångar, utelöpande sedlar samt obegagnade sedelutgivningsrätt (veckorapport).

4:o) Enligt 32 § riksbankslagen och 48 § bankoreglementet skall den av fullmäktige efter varje års slut till bankoutskottet avgivna berättelsen angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning *till trycket befordras och hållas för allmänheten tillgänglig*.

Denna bestämmelse fullgöres genom att berättelsen intages i ett av bankoutskottet till riksdagen avlätet memorial och därigenom ingår i riksdagstrycket.

5:o) Slutligen skall enligt 48 § bankoreglementet den berättelse angående verkställd granskning av riksbanken i dess helhet, som jämlikt gällande instruktion (§ 22) av riksdagens revisorer avgives, på fullmäktiges föranstaltande *tryckas*,

offentliggöras och till riksdagen överlämnas jämte de yttranden och förklaringar, till vilka densamma kan giva anledning.

Offentliggörandet sker genom att även denna revisionsberättelse utdelas med allmänna tidningarna.

Vid sidan av nu omförmälda redogörelser över riksbankens rörelse och verksamhet har av riksbankens statistiska avdelning sedan år 1909 utgivits en statistisk årsredogörelse, riksbankens årsbok, 1 årgången för år 1908.

Uti förordet till den första årsboken anföres, att den, som tidigare velat taga kännedom om bankens ställning och rörelse under ett visst år, haft att söka uppgifterna därom på flera olika håll, och om han velat göra jämförelser med föregående år, varit hänvisad att samla de härför erforderliga data ur en mångfald olika källor. Det syntes ligga i öppen dag, att ett sådant förhållande i väsentlig grad för den intresserade allmänheten försvårade möjligheten av att följa riksbankens utveckling och bilda sig ett omdöme om dess verksamhet, men med den centrala ställning, som riksbanken intog i vårt lands affärsliv, och med den uppmärksamhet, som ägnades de ekonomiska frågorna i allmänhet, torde man kunna göra anspråk på att riksbanken genom en särskild statistisk publikation i större kretsar sprede kännedom om sin verksamhet och sålunda tillmötesginge allmänhetens intresse av att utan svårighet erhålla överblick av densamma.

Med anledning av vad sålunda anförts hade fullmäktige beslutat låta utarbeta den första årsboken, som sedermera efterföljts av liknande för varje år.

På grund av nu anförda bestämmelser i riksbankslagen och bankoreglementet samt fullmäktiges beslut om utgivande av årsboken förekomma sålunda för varje år redogörelse för riksbankens rörelse och verksamhet med sifferuppgifter angående dess olika grenar,

dels i den berättelse, som fullmäktige skola avgiva till bankoutskottet och som utskottet äger att mottaga vid sitt första sammanträde, omkring mitten av januari, (mom. 4:o),

dels i översikten enligt bokslutet, som brukar upprättas under februari månad (mom. 1:o),

dels och i årsboken, som i allmänhet föreligger under första dagarna av mars månad.

Ett flertal tabeller och sifferuppgifter ingå i så gott som oförändrad form i förenämnda tre redogörelser, vilka offentliggöras inom en jämförelsevis kort tidrymd. Revisorerna hava därför velat ifrågasätta såsom möjligt, att i en berättelse för varje år sammanföras alla de uppgifter angående riksbankens rörelse och verksamhet, som förekomma i nuvarande redogörelser och som anses hava intresse för allmänheten. På samma gång det bör vara lättare att i en publikation söka önskade uppgifter angående riksbankens verksamhet, måste en sådan anordning även medföra avsevärd besparing av arbete och kostnader.

Då en dylik sammanförd berättelse givetvis ej skulle kunna avslutas, innan fullständigt bokslut för året upprättats, kunde fullmäktiges berättelse till bankoutskottet ej innefatta nu vanliga sifferuppgifter.

Skulle emellertid bankoutskottet, som väl i allmänhet ej företager denna berättelse till mera ingående behandling omedelbart vid början av sitt arbete, behöva tillgång till några sådana sifferuppgifter, lär utskottet utan svårighet

kunna erhålla sådana direkt från vederbörande i riksbanken, i den mån de ej redan finnas offentliggjorda genom vecko- och månadsrapporter.

Något längre uppskov med offentliggörande av den ifrågasatta nya berättelsen synes dock icke behöva ifrågakomma, då bokslutet torde kunna något påskyndas och vara färdigt redan första dagarna av februari månad samt därifrån erforderliga uppgifter bearbetas så tidigt, att berättelsen kan föreligga redan inom februari månad och alltså tidigare än nuvarande översikt och årsbok.

På grund av vad sålunda anförts, hava revisorerna ansett det böra tagas under övervägande, huruvida innehållet uti förenämnda tre redogörelser angående riksbankens rörelse och verksamhet lämpligen må kunna sammanföras för varje år i en berättelse; och torde i sådant fall efter behörig utredning förslag framläggas till erforderliga ändringar i riksbankslagen och bankoreglementet.

I sammanhang härmed torde även upptagas till prövning, huruvida den föreslagna nya berättelsen bör offentliggöras genom allmänna tidningarna eller på vilket annat mera verksamt sätt den kan bringas till kännedom för allmänheten.

Därjämte ifrågasätta revisorerna, huruvida på sätt nu är bestämt utdelande med post- och inrikestidningar av månads- och veckorapporter angående riksbanken fortfarande kan anses lämpligt eller om icke de allmänna fordringarna med avseende på offentliggörande av riksbankens ställning vid föreskrivna tidpunkter kunde bättre tillgodoses på annat sätt, exempelvis genom annonsering i begränsat antal av landets mest spridda dagliga tidningar.»

Med anledning härav har utskottet från fullmäktige fått mottaga en den 18 sistlidna januari dagtecknad skrivelse av följande innehåll:

Fullmäktige.

»Efter en redogörelse för gällande bestämmelser i fråga om offentliggörande av riksbankens ställning och räkenskaper hava statsrevisorerna i § 15 av sin berättelse till årets riksdag uttalat, att de anse det böra tagas under övervägande, huruvida innehållet uti

dels den berättelse angående riksbankens tillstånd rörelse och förvaltning, som fullmäktige skola avgiva till bankoutsrottet och som utskottet äger att mottaga vid sitt första sammanträde (§ 32 riksbankslagen och § 48 bankoreglementet);

dels den på grund av bokslutet upprättade översikten över riksbankens ställning (§ 23 riksbankslagen);

dels ock den i årsboken lämnade redogörelsen för riksbankens verksamhet må kunna sammanföras i en berättelse; och skulle ett sådant sammanförande, enligt statsrevisorernas mening, på samma gång den gjorde det lättare att i en publikation söka önska uppgifter angående riksbankens verksamhet även medföra avsevärd besparing av arbete och kostnader.

Härom få fullmäktige anföra:

Beträffande först berättelsen till bankoutsrottet hålla fullmäktige före, att uteslutande därifrån på sätt revisorerna ifrågasatt av nu vanliga sifferuppgifter om riksbankens ställning ej kan vara lämpligt. Dels åligger det utskottet enligt dess instruktion att skyndsamligen meddela riksdagen vid dess början denna

berättelse ävensom övriga upplysningar till befordrande av fullständig kännedom om bankens ställning och dels torde utskottet, för att ej bliva hindrat i sitt arbete vid läsningen och granskningen av fullmäktiges protokoll, vilket torde vara en av utskottets första åtgärder, behöva att ofördröjligen äga tillgång till de meddelanden och uppgifter, som förekomma i berättelsen.

Några däri hittills intagna omfattande statistiska tabeller, vilka även ingått i årsboken, hava emellertid i år uteslutits, då dessa tabeller — som för övrigt föreligga utarbetade — icke torde vara för utskottets arbete behövliga. Genom denna åtgärd vinnes avsevärd besparing i tryckningskostnaden.

Vidkommande därefter översikten på grund av bokslutet hava fullmäktige för avsikt att till ett kommande år söka få däri förekommande sammandrag av räkningar och övrigt av mera allmänt intresse ur bokslutet intaget redan i berättelsen till bankoutskottet, då utgivandet av översikten blir överflödigt och kan upphöra.

Vad slutligen angår årsboken, anse fullmäktige, att nyttan av densamma väl motsvarar det därpå nedlagda arbetet och kostnaden. Årsboken är till sin planläggning sådan, att den förutom en inledande översikt över de ekonomiska förhållandena i landet under året lämnar en ingående redogörelse över riksbankens verksamhet, belyst av retrospektiva statistiska tabeller. Årsboken tilldrager sig alltså ökat intresse både inom och utom landet. Fullmäktige anse därför, att årsboken fortfarande bör enligt sin planläggning utgivas och genom bokhandeln tillhandahållas allmänheten samt distribueras till riksdagens ledamöter, ävensom till riksbankens utländska förbindelser m. fl.

I ovan angivna paragraf av revisionsberättelsen ifrågasätta statsrevisorerna vidare, huruvida icke de allmänna fordringarna med avseende på offentliggörande av den månatliga översikten av riksbankens ställning ävensom veckouppgiften över riksbankens metalliska kassa och sedelutgivning kunde bättre tillgodoses på annat sätt än som nu sker genom utdelning med Post- och Inrikestidningar, exempelvis genom annonsering i begränsat antal av landets mest spridda dagliga tidningar.

Offentliggörandet på sätt nu sker är i § 24 av riksbankslagen föreskrivet. Detta sätt är också det billigaste. Såväl månadsöversikten som veckorapporten tryckas på riksbankens sedeltryckeri samt distribueras genom posttidningen. Hela årskostnaden härför (papper, tryck och distribution) uppgår till i runt tal 3,400 kronor. Undersökning har verksämlts, till vilket belopp kostnaden skulle belöpa, om de ifrågasatta uppgifterna offentliggjordes genom annonsering i samma tidningar, i vilka riksbankens ränteannonser införas. Summan slutar på närmare 49,000 kronor. Något som helst behov av den ifrågasatta annonseringen förefinnes icke, då det ju står alla tidningar fritt att avtrycka de genom posttidningen spridda meddelandena. För övrigt förkaffar sig tidningarnas telegramsbyrå avskrift av förenämnda uppgifter omedelbart efter att desamma blivit utarbetade i riksbanken och innan de hunnit tryckas för att snarast möjligt kunna bringa dem till allmän kännedom.

Av det sagda torde framgå, att fullmäktige icke kunna förorda det ifrå-

gasatta förändrade sättet för offentliggörande av riksbankens månads- och veckorapporter.»

Utskottet. Beträffande först fullmäktiges berättelse till bankoutskottet anser utskottet i anslutning till vad fullmäktige anfört det vara lämpligt, att i berättelsen intages det väsentliga av de uppgifter, som nu förekomma i översikten. Då denna i övrigt lär få anses ersatt med årsboken, torde utgivandet av översikten kunna upphöra. Härav föranledas vissa ändringar i riksbankslagen och bankoreglementet, och kommer utskottet att framdeles avgiva förslag härtill.

Vidkommande härefter det av revisorerna ifrågasatta förändrade sättet för offentliggörande av riksbankens månads- och veckorapporter, anser sig utskottet med hänsyn till vad fullmäktige därom anfört icke kunna förorda detta förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att revisorernas framställning, i vad den avser offentliggörande av riksbankens månads- och veckorapporter, icke måtte till någon vidare åtgärd föranleda.

4:o.

Ang. protokoll och berättelser.

Vid granskning av ovannämnda protokoll och berättelser har utskottet i övrigt ej funnit något förhållande, som påkallat särskilt yttrande från utskottets sida.

5:o.

Ang. tillstyrkande av ansvarsfrihet.

Efter granskning av riksbankens räkenskaper för år 1921 hava riksdagens senast församlade revisorer i sin därom avgivna berättelse meddelat, att vid riksbankens förvaltning under den tid granskningen omfattat revisorerna ej funnit något att erinra, samt att de för sin del ansåge, att ansvarsfrihet borde fullmäktige beviljas.

De revisorer, som, valda av riksdagen, granskat avdelningskontorens i orterna förvaltning år 1921, hava likaledes i sina berättelser tillstyrkt ansvarsfrihet för kontorens styrelser. I enlighet med föreskriften i § 4 av den för utskottet gällande instruktion vill utskottet meddela, att med avseende å riksbankens tillstånd, styrelse och förvaltning under den tid, granskningen omfattat, utskottet ej funnit anledning till erinran utöver vad här ovan förekommit, samt att utskottet för sin del anser, att ansvarsfrihet bör beviljas fullmäktige.

Utskottet hemställer alltså,

att ansvarsfrihet må fullmäktige i riksbanken beviljas *dels* för förvaltningen under år 1921 av bankens såväl huvudkontor som samtliga avdelningskontor i orterna, *dels ock* för de beslut och åtgärder, som finnas antecknade i fullmäktiges protokoll från och med den 10 januari 1922 till och med den 9 januari innevarande år.

Stockholm den 8 mars 1923.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Lindley, Öhngren, Walles, Enhörning, Vindahl, Malmberg, Andersson* och *Bodin*;

av andra kammaren: herrar *Eriksson* i Grängesberg, *Gustafsson* i Örebro, *Bäcklund, Winkler, Lovén, Ryberg, Kloo* och *Janson* i Kungsör.
